

О.В. Міронкін

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Стаття присвячена вивченню актуальної проблеми вдосконалення вітчизняного законодавства та механізму реалізації правових норм на практиці у сфері захисту права спільної власності у судовому порядку. У результаті аналізу наукової літератури, законодавства і судової практики сформульовано зауваження стосовно основних проблем та помилок, які виникають на практиці при застосуванні заходів судового захисту права спільної власності, та рекомендації щодо їх попередження і подолання.

Ключові слова: право власності, право спільної власності, судовий захист права спільної власності, заходи судового захисту права спільної власності.

Статья посвящена изучению актуальной проблемы совершенствования отечественного законодательства и механизма реализации правовых норм на практике в сфере защиты общей собственности в судебном порядке. В результате анализа научной литературы, законодательства и судебной практики сформулированы замечания относительно основных проблем и ошибок, возникающих на практике при применении мер судебной защиты общей собственности, и рекомендации по их предупреждению и преодолению.

Ключевые слова: право собственности, общая собственность, судебная защита общей собственности, средства судебной защиты общей собственности.

Paper is devoted to actual issues of the development of national legislation and the mechanism of the realization of law practice in the field of the protection of common property in court. As a result of an analysis of the scientific literature, legislation and judicial practice several comments on major issues and errors arisen in the practice of the legal measures application in order to protect the right of common properties, as well as several recommendations for its preventing and overcoming are formulated.

Keywords: property rights, common property, judicial protection of common property, judicial remedies of common property.

Євроінтеграція, постійний розвиток суспільних відносин, відповідність їх нормативного забезпечення сучасним потребам суспільства зумовлюють необхідність вдосконалення чинного законодавства України. Водночас вагоме місце посідає не лише проблема нормативного урегулювання відносин, внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, а й проблема механізму реалізації норм на практиці, проблеми їх тлумачення і застосування. Зокрема, це стосується такої важливої сфери, як право спільної власності та її захист. На сьогодні можна констатувати наявність проблем та помилок на практиці, які мають місце при реалізації конституційних та цивільних прав на власність (ст. 41 Конституції України [1], ст. 321 Цивільного кодексу України [2] (далі – ЦК України)) та її судовий захист (абз. 1 ст. 55 Конституції України, ч. 1 ст. 16 ЦК України), що підтверджується численними судовими справами у цій сфері.

Питання захисту права спільної власності, у тому числі, у судовому порядку розглядаються у працях: Т.О. Ариванюк, І.В. Болокан, А.Б. Гриняка, І.О. Дзери,

О.В. Дзери, І.П. Івашової, В.І. Крата, К.І. Кучерука, О.П. Печеного, З.В. Ромовської, О.І. Сафончик, І.Ф. Севрюкової, А.М. Сичевської, Р.О. Стефанчука, Н.Ю. Христенко, І.М. Череватенко, А.Г. Яреми та ін.

Водночас розмаїття спорів та судових справ, постійний розвиток суспільних відносин, неможливість охоплення в одній праці усіх випадків порушення та захисту права спільної власності зумовлюють необхідність продовження ґрунтового дослідження окресленої сфери.

З огляду на зазначене вище, метою цієї статті є вироблення пропозицій та рекомендацій з подолання проблем реалізації права на захист права спільної власності у судовому порядку та недоліків чинного законодавства у цій сфері.

Загальні способи захисту права спільної власності у судовому порядку визначені ч. 2 ст. 16 ЦК України, до них віднесено: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Наведений перелік способів захисту не є вичерпним, оскільки у цій статті зазначається, що суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом.

Спеціальними способами судового захисту відносин спільної власності у наукових джерелах [3, с. 12; 4, с. 9, 13; 5, с. 232; 6, с. 200] визнаються: поділ майна на частки, виділення частки, встановлення порядку користування спільним майном і переведення прав та обов'язків покупця. Щодо цієї позиції ми маємо декілька зауважень:

1) вказаним переліком спеціальні способи захисту не обмежуються, оскільки законодавством передбачені й інші способи захисту прав та інтересів у відносинах спільної власності у судовому порядку, характерні лише для цього виду відносин, зокрема, припинення права на частку у спільному майні з компенсацією її вартості;

2) будь-які загальні способи, закріплені законодавством як засади, на які спираються при формулюванні позовних вимог, предмета та підстави позову тощо, у кожних відносинах піддаються впливу їх специфіки, відносини завжди наповнені певними індивідуальними ознаками, через що загальні способи перетворюються на конкретні, спеціальні;

3) загальні та спеціальні способи захисту права спільної власності у судовому порядку ґрунтуються на одних підставах: порушення, оспорювання та/або невизнання (ч. 1 ст. 15 ЦК України) законних прав та інтересів;

4) оскільки перелік загальних способів не є вичерпним, проте визначальним, будь-який спосіб можна віднести до загальних, оскільки він регламентується як відомий та можливий для застосування для усього суспільства, а, як вже вказувалось, під впливом специфіки конкретних відносин та реалізації суб'єктивних прав він стає спеціальним;

5) будь-який нібито спеціальний спосіб захисту впливає з контексту загальнозакріплених, відповідає їх ознакам, наприклад, переведення прав та обов'язків покупця можна охарактеризувати як спосіб: припинення дії, яка порушує право, та зміна правовідношення.

З огляду на зазначене вище, вважаємо за доречне при характеристиці способів захисту права спільної власності у судовому порядку та при проведенні класифікації з метою ґрунтового аналізу застосовувати критерій суб'єктивності, тобто,

поділяючи способи захисту на загальні та спеціальні, слід виходити з того, що перелік загальних способів не є вичерпним і що спеціальними способи роблять специфіка та індивідуальність кожних конкретних правовідносин.

Зазначимо також, що на практиці рідко коли застосовується лише один із відомих способів судового захисту. Зазвичай вони використовуються у своїй сукупності (змішано) з метою повноцінного та комплексного захисту цивільних прав та інтересів.

Аналіз судових рішень дає змогу виділити заходи судового захисту права спільної власності, які найчастіше зустрічаються на практиці та/або застосовуються із помилками:

1. Визнання права власності на частку у майні, що є спільною власністю, у тому числі, за набувальною давністю.
2. Визначення порядку користування спільним майном.
3. Припинення дії, яка порушує право (усунення перешкод у користуванні).
4. Відновлення первісного стану майна, що знаходиться у спільній власності.
5. Визнання договору відчуження частки у спільному майні недійсним.
6. Виділення частки з майна, що знаходиться у спільній власності.
7. Поділ майна, що знаходиться у спільній власності.
8. Припинення права часткової власності з компенсацією вартості частки.
9. Переведення прав і обов'язків покупця за договором купівлі-продажу частки у спільному майні.

Розглянемо наведені способи з метою відображення їх особливостей та/або типових помилок, які виникають на практиці.

Визнання права власності, як вказує О.В. Люшня, – це судове підтвердження наявності або відсутності спірного права власності на стороні власника (позивача) або порушника (відповідача). Визнання може бути двох видів: позитивне, коли суд констатує наявність на стороні власника спірного права, та негативне – відсутність у порушника права, яке з певних причин йому належить [7, с. 9–10].

Відповідно до ст. 392 ЦК України, визнання права власності як спосіб захисту права спільної власності у судовому порядку застосовується у випадках, коли:

- його право оспорується або не визнається іншою особою;
- у разі втрати документа, який засвідчує його право власності.

Тобто цей спосіб захисту може застосовуватись лише законними власниками, що впливає з положення ст. 392 ЦК України, коли їх статус власника ставиться під сумнів третьою особою, зокрема співвласником, або ж коли він втрачає документ, що підтверджує його право власності на частку у спільному майні.

При застосуванні цього способу захисту на практиці зустрічаються помилки, пов'язані з відсутністю необхідних доказів і неправильним тлумаченням положень законодавства України. Для застосування способу захисту права спільної власності “визнання права власності” необхідним є: статус законного власника, наявність факту оспорування, невизнання права власності або втрата документів, які його посвідчують. Для застосування способу “визнання права власності за набувальною давністю” необхідним є дотримання законодавчо встановленого строку відкритого та безперервного володіння майном (ч. 1 ст. 344 ЦК України), добросовісність володіння – тобто наявність фактів, які б свідчили про законність набуття майна зі сторони позивача (добросовісного володільця) та відсутність знань про те, що це майно належить на законних підставах іншій особі (відсутність незаконного заволодіння чужим майном).

З метою запобігання помилкам на практиці, на законодавчому рівні слід закріпити поняття добросовісності володіння, зокрема, шляхом наведення у ст. 344 ЦК України цього поняття.

Наступним способом захисту права спільної власності у судовому порядку є *визначення порядку користування спільним майном*. Цей спосіб впливає з прав співвласників, закріплених у ст. 358 і ст. 369 ЦК України.

Визначення порядку користування спільним майном можна розуміти як встановлення судом порядку та умов, за яких співвласники реалізують своє право власності на належну їм частину у спільному майні у спосіб, що не зашкодить правам інших співвласників.

Цей спосіб застосовується, коли відсутня домовленість між співвласниками щодо користування спільним майном, внаслідок чого без судового втручання спільне користування є неможливим, оскільки співвласники перешкоджають реалізації прав та інтересів інших співвласників через відсутність порозуміння між ними.

Зазначимо, що цей спосіб захисту часто пов'язаний з іншим – *усуненням перешкод у користуванні* (ст. 391 ЦК України), який застосовується незалежно від наявності порядку користування спільним майном. Вчинення перешкод у користуванні означає створення умов, за яких користування спільним майном для інших співвласників є неможливим або утрудненим.

Наступним способом захисту права спільної власності у судовому порядку є *відновлення первісного стану майна, що знаходиться у спільній власності*. Застосування цього способу ґрунтується на ч. 3–5 ст. 357, ч. 1 ст. 358, ст. 361, ч. 2 ст. 369 ЦК України.

Цей спосіб полягає у тому, що суд зобов'язує співвласників відновити первісний стан спільного майна, який було змінено через відсутність згоди іншого зі співвласників, чим було порушено його права та інтереси.

Цей спосіб застосовується у разі, коли:

- змінено первісний стан усього майна, тобто зміни торкнулись усіх часток у спільному майні;
- ця зміна відбулась за відсутності згоди усіх співвласників;
- внаслідок порушення первісного стану майна було змінено розмір часток інших співвласників;
- ця зміна порушує їх права та інтереси інших співвласників.

Визнання договору відчуження частки у спільному майні недійсним.

При обранні цього способу захисту права спільної власності слід керуватись, у першу чергу, положенням ст.ст. 215–235 ЦК України про недійсність правочинів, яка розуміється як недодержання вимог закону в момент вчинення правочину. До таких випадків, зокрема, відносяться:

- недодержання вимоги щодо письмової форми правочину, водночас, вказана підстава може і не призводити до недійсності правочину, якщо його сторони належно виконують умови договору та визнають його (ст. 218 ЦК України);
- недодержання вимоги про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину, водночас, аналогічно з попередньою підставою, ця підстава може не призводити до недійсності правочину (ст. 219 ЦК України);
- недодержання вимоги про нотаріальне посвідчення договору, водночас, аналогічно з попередньою підставою, ця підстава може не призводити до недійсності правочину (ст. 219 ЦК України) – аналогічно з попередніми підставами;
- недодержання вимоги щодо віку та дієздатності сторони договору за умови відсутності схвалення такого договору батьками, усиновлювачами, піклуваль-

никами, опікунами однієї або обох сторін правочину, за відсутності дозволу органу опіки та піклування (ст.ст. 221–224, 226 ЦК України), а також у випадках, коли дієздатна особа не усвідомлювала значення та не могла керувати своїми діями;

- недодержання вимог щодо необхідності отримання дозволу (ліцензії) для юридичних осіб (ст. 227 ЦК України);
- вчинення правочину, який порушує публічний порядок, вчинений з метою, що суперечить інтересам держави і суспільства (ст. 228 ЦК України);
- вчинення правочину під впливом помилки (ст. 229 ЦК України);
- вчинення правочину під впливом обману (ст. 230 ЦК України);
- вчинення правочину під впливом насильства (ст. 231 ЦК України);
- вчинення правочину у результаті зловмисної домовленості представника однієї сторони з другою стороною (ст. 232 ЦК України);
- вчинення правочину під впливом тяжкої обставини на вкрай невігідних умовах, ця підстава застосовується лише за умови, коли друга сторона знала про такі обставини та скористалась цим (ст. 233 ЦК України);
- вчинення правочину без наміру створення правових наслідків (фіктивний правочин) (ст. 234 ЦК України);
- вчинення правочину для приховання іншого правочину, який насправді вчинено (удаваний правочин) (ст. 235 ЦК України).

Тобто застосування окресленого способу захисту можливе лише за перелічених вище підстав.

Слід додати, що у деяких з перелічених випадків, порушник вчиняє злочин, а тому має нести кримінальну відповідальність (наприклад, примушування до виконання/невиконання цивільно-правових зобов'язань – ст. 355 Кримінального кодексу України [8] (далі – КК України); підроблення документів та використання завідомо підробленого документа – ч. 1, ч. 4 ст. 358 КК України).

Зазначимо також, що при визнанні правочину недійсним необхідно також вимагати застосування наслідків недійсності правочину, що впливає зі ст. 216 ЦК України.

Найчастіше у справах про захист права спільної власності трапляються випадки здійснення удаваних правочинів з метою уникнення необхідності сплати податків або обходу прав та інтересів інших співвласників, наприклад, шляхом укладення договору дарування, який насправді приховує відносини купівлі-продажу. Проте на практиці також непоодинокі випадки відчуження часток унаслідок обману, помилки та ін.

Виділення частки з майна, що знаходиться у спільній власності як спосіб захисту цивільних прав та інтересів співвласника майна у судовому порядку впливає зі ст. 364 ЦК України, відповідно до якої співвласник має право на виділ у натурі частки зі спільного майна або ж на одержання грошової або іншої матеріальної компенсації вартості такої частки, якщо таке виділення є неможливим (ч. 1, 2 ст. 364, ч. 2 ст. 183 ЦК України).

Цей спосіб застосовується за умов:

- коли співвласник виявив бажання виділити свою частку (має місце волевиявлення) (ч. 1 ст. 364 ЦК України);
- виділення в натурі можливе за умови, що річ є подільною (ч. 1 ст. 183 ЦК України);
- компенсація вартості можлива, якщо виділення неможливе, тобто річ є неподільною, виділення частини знецінить її (ч. 2 ст. 183 ЦК України);
- компенсація вартості частки можлива лише за наявності згоди співвласника, який має намір виділити частку у спільному майні (абз. 2 ч. 2 ст. 364 ЦК України).

Правовими наслідками застосування такого способу є:

- припинення права співвласника, який отримав компенсацію вартості, на частку у спільній частковій власності (абз. 3 ч. 2 ст. 364 ЦК України);

- для співвласника, який здійснив виділення частки зі спільного майна у натурі право спільної часткової власності на майно припиняється з дня її отримання (ч. 3 ст. 364 ЦК України). Тобто право спільної часткової власності припиняється лише стосовно виділеної частини. Решта ж майна (сукупність часток, які не були виділені) складає спільну часткову власність для інших співвласників, якщо їх більше одного;

- співвласник, який здійснив виділ частки у натурі, набуває право власності на цю частку, та у випадку, встановленому законодавством, таке право підлягає державній реєстрації (ч. 3 ст. 364 ЦК України). Аналогічно, якщо співвласників було лише двоє, то на іншу частку, яка залишилась після виділу, другий зі співвласників також набуває права власності і, якщо встановлено у законодавстві, воно підлягає державній реєстрації.

Зазначимо, що право на виділ частки за спільного сумісного майна передбачено ч. 1 ст. 370 ЦК України та відбувається у тому ж порядку, що й виділ частки зі спільного часткового майна (ч. 3 ст. 370 ЦК України).

Окрім того, як вбачається з матеріалів судової практики, при застосуванні цього способу захисту слід підтверджувати можливість виділення частки у натурі висновком технічної експертизи.

Поділ майна, що знаходиться у спільній власності, як спосіб захисту прав та інтересів співвласників у судовому порядку, відрізняється від попередньо розглянутого способу тим, що у цьому випадку спільне майно поділяється в натурі між усіма співвласниками (ч. 1 ст. 367 ЦК України). Тобто застосування цього способу зумовлюється такими особливостями:

- поділ здійснюється виключно у натурі (ч. 1 ст. 367 ЦК України), на відміну від виділу, коли можлива компенсація. Це правило застосовується при поділі спільної часткової власності. У випадку поділу спільної сумісної власності цієї вимоги не передбачено (ч. 1 ст. 372 ЦК України);

- поділ здійснюється із виділенням часток усім співвласникам (ч. 1 ст. 367 ЦК України, ч. 1 ст. 372 ЦК України), а не лише одному, як це має місце у виділі;

- цей спосіб застосовується, коли домовленості про поділ не досягнуто у позасудовому порядку (ч. 1 ст. 367 ЦК України, ч. 1 ст. 372 ЦК України) або коли присутній спір про розмір частки у спільному сумісному майні (ч. 2 ст. 372 ЦК України).

Наслідком застосування вказаного способу є припинення спільної часткової власності (ч. 2 ст. 367 ЦК України), припинення спільної сумісної власності (ч. 3 ст. 372 ЦК України), набуття права власності на набуту внаслідок поділу частку у спільному майні (за аналогією з ч. 3 ст. 364 ЦК України).

Припинення права часткової власності з компенсацією вартості частки як спосіб захисту цивільних прав та інтересів співвласників має свою специфіку, яка виражається в умовах застосування вказаного способу, а саме:

- 1) якщо частка співвласника, право на яку вимагають припинити:

- є незначною (п. 1 ч. 1 ст. 365 ЦК України);

- майно, яке знаходиться у спільній власності, є неподільним (п. 2 ч. 1 ст. 365 ЦК України);

- спільне володіння і користування майном неможливе (п. 3 ч. 1 ст. 365 ЦК України);

– таке припинення не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членам його сім'ї (п. 4 ч. 1 ст. 365 ЦК України);

2) позивач має попередньо внести вартість цієї частки на депозитний рахунок суду (ч. 2 ст. 365 ЦК України).

Зазначимо, що законодавцем не було роз'яснено, чи достатньо лише однієї з умов, пов'язаних із часткою, або ж необхідна наявність усіх чотирьох. Вказане є прогалиною чинного законодавства та потребує вирішення шляхом внесення доповнення до ст. 365 ЦК України положенням, у якому буде вирішено порушене питання. Зазначене є необхідним з метою вдосконалення та зміцнення захисту законних прав та інтересів співвласників, а також для уникнення помилок на практиці, втрати часу на розгляди і перегляди справ у суді.

Переведення прав і обов'язків покупця за договором купівлі-продажу частки у спільному майні, як спосіб захисту, закріплено у ч. 4 ст. 362 ЦК України. Цей спосіб застосовується у випадку порушення переважного права купівлі частки у спільному майні (абз. 1 ч. 4 ст. 362 ЦК України):

– коли співвласник, не повідомив належним чином інших співвласників про намір продати свою частку у спільному майні (ч. 1 ст. 362 ЦК України);

– вартість відчуженої частки відрізняється за нисхідною від тієї, яку було запропоновано співвласникам (ч. 1, абз. 1 ч. 2 ст. 362 ЦК України);

– уклав договір купівлі-продажу з третьою особою (впливає із загального змісту ст. 362 ЦК України);

– відсутня відмова співвласників від купівлі цієї частки (абз. 2 ч. 2 ст. 362 ЦК України).

Позовна давність для застосування цього способу захисту встановлена в один рік (абз. 2 ч. 4 ст. 362 ЦК України).

При застосування вказаного способу захисту визнання договору купівлі-продажу недійсним є зайвим, оскільки в іншому випадку відносини купівлі-продажу будуть припинені, а, відповідно, переважне право купівлі частки у спільному майні зникне.

З огляду на сказане вище, найбільш типовими помилками при здійсненні захисту права спільної власності у судовому порядку є: відсутність необхідних доказів; відсутність здійснення необхідних заходів з метою доведення позовних вимог, наприклад, непроведення експертизи; неправильне тлумачення і застосування положень законодавства України.

Для належного захисту права та інтересів осіб при реалізації права спільної власності слід правильно сформулювати позовні вимоги, предмет та підстави позову, надати суду достовірні докази на доведення законності позовних вимог.

Проблеми захисту права спільної власності у судовому порядку також пов'язані з прогалинами у чинному законодавстві, з метою подолання чого запропоновано: внести доповнення до ст. 344 ЦК України, згідно з яким буде роз'яснено сутність добросовісності володіння; внести доповнення до ст. 365 ЦК України, згідно з яким буде роз'яснено, яка кількість умов припинення права на частку у спільному майні є необхідною.

Підсумовуючи сказане вище, слід зазначити, що визначення особливостей та проблем захисту права спільної власності у судовому порядку не обмежується розглянутим. Додаткового дослідження потребує кожен зі способів судового захисту права спільної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (станом на 11 серпня 2013 р.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.

3. *Болокан І.В.* Зобов'язально-правові та спеціальні засоби захисту права власності в підприємницькій діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / І.В. Болокан. – К., 2008. – 18 с.

4. *Дзера І.О.* Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / І.О. Дзера. – К., 2001. – 18 с.

5. *Сичевська А.М.* Способи захисту права власності : окремі питання теоретико-правового характеру / А.М. Сичевська // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 231–234.

6. *Ярема А.Г.* Право особи на ефективні засоби судового захисту цивільних прав та інтересів / А.Г. Ярема // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – 2007. – Т. 20 (59). – № 1. – С. 195–202.

7. *Люшня А.В.* Признание права собственности как способ защиты гражданских прав : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / А.В. Люшня. – М., 2005. – 30 с.

8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III (станом на 4 липня 2013 р.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

Отримано 16.10.2013

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА. ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 159.964.2

Ю.В. Котляр,
кандидат психологічних наук

АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ОВС (ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ ПІДХІД)

Висвітлено результати дослідження професійно важливих якостей працівників органів внутрішніх справ. На основі отриманих результатів створено алгоритм аналізу емпіричної інформації для формування індивідуально-психологічного профілю працівників міліції. Виділено нову систему факторів, які відображають професійно важливі індивідуально-психологічні характеристики працівників ОВС.

Ключові слова: професійно важливі якості, психодіагностичні тести, психологічні шкали (параметри), кластерний аналіз, факторний аналіз.

Представлены результаты исследования профессионально важных качеств работников органов внутренних дел. На основе полученных результатов создан алгоритм анализа эмпирической информации для формирования индивидуально-психологического профиля работников милиции. Выделена новая система факторов, отражающих профессионально важные индивидуально-психологические характеристики сотрудников ОВД.

Ключевые слова: профессионально важные качества, психодиагностические тесты, психологические шкалы (параметры), кластерный анализ, факторный анализ.

The results of a study of professionally important qualities for police officers are stated. Based on these results the algorithm for forming of an individual psychological profile of police officers is created. The new system of factors, reflecting professionally important individual psychological characteristics of police officers, are marked out.

Keywords: professionally important qualities, psychodiagnostic tests, psychological scales (parameters), klaster analysis, factor analysis.

Реформування системи ОВС висуває нові вимоги до психологічної служби ОВС України, зокрема, до відбору та розподілу особового складу ОВС [1]. Одна з основних проблем психологічної служби полягає у створенні альтернативного психодіагностичного інструментарію, який би задовольняв сучасні науково обґрунтовані норми (інформативності, валідності та надійності). Вирішення цієї проблеми дозволить перебудувати психограми основних видів діяльності співробітників ОВС, створити систему показників для визначення критеріїв професійної придатності працівників міліції. Вказана система показників повинна носити конкретний, оптимальний для цієї діяльності психологічний профіль, що ґрунтується теоретично й методологічно на відповідній психодіагностичній батареї.